

Загарій В.П. Основні тенденції розвитку грошово-кредитної сфери економіки України / В.П. Загарій // Вісник. – К.: КІБІТ, 2011. – Вип. 1. – С. 18-19

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Основні тенденції розвитку грошово-кредитної сфери економіки України

Процес аналізу грошово-кредитної сфери України є основою для визначення ефективності заходів, проведених з моменту здобуття Україною незалежності; виявлення помилок в процесі реалізації грошово-кредитної політики; планування більш ефективних заходів в даній сфері.

Дослідники поділяють процес реалізації державної політики в грошово-кредитній сфері за часів незалежності України на три етапи.

Стратегічною метою першого етапу (1991-1994рр.) грошово-кредитної політики було визначено стимулювання економічного зростання та подолання інфляції. На початку даного етапу Україна не мала сформованої інституційної основи грошово-кредитного регулювання: грошового ринку та банківської системи. Національний банк України не мав упорядкованої структури. Лише 11 травня 1992 року Комісія Верховної Ради України з питань планування бюджету, фінансів та цін ухвалила “Основні напрямки діяльності Національного банку України на період до запровадження національної валюти”, які були розроблені Національним банком згідно з рішенням Верховної Ради України від 24 березня 1992 року [1].

Першочерговим завданням Національного банку України була організаційно-технічна підготовка до запровадження в безготівковий обіг українського карбованця та його подальша стабілізація, а також створення на основі національної валюти національної грошової системи України.

7 листопада 1992 року Президент України видав Указ “Про реформу грошової системи України” [3], відповідно до якого Кабінет Міністрів України разом з Національним банком України прийняли однойменну постанову від 8 листопада 1992 року “Про реформу грошової системи України” [2].

На кінець 1993 року були прийняті перші ефективні заходи щодо макроекономічної стабілізації та подолання інфляції. Було успішно завершено перехід до єдиного обмінного курсу та конвертованості по поточним операціям; зменшено використання цільових та субсидованих кредитів; запроваджено уніфіковані резервні вимоги; започатковані кредитні аукціони; встановлено єдину ставку рефінансування [4].

В трансформаційний період для економіки України забезпечити подолання негативних явищ могло лише вдале поєднання грошово-кредитної та фіскальної політики. Але податкова система в той час була одним із основних чинників, які сприяли поширенню гіперінфляції в країні. Вона не могла забезпечити покриття державних видатків, оскільки реальний ВВП швидкими темпами скорочувався, в результаті чого податкова база зменшувалась. До того ж тіньовий сектор економіки, який після розпаду СРСР зріс в декілька разів, частково або взагалі не сплачував податків.

Стратегічною метою другого етапу політики в грошово-кредитній сфері України (1995-1999рр.) стало подолання гіперінфляції, наслідком чого мали уповільнитися темпи економічного спаду та знецінення національної валюти. Одним із найефективніших антиінфляційних заходів стало використання державних цінних паперів для фінансування державних витрат шляхом здійснення на внутрішньому ринку запозичень. Від неконтрольованої емісії грошей відмовились, посилювалась роль суто економічних інструментів грошово-кредитного регулювання. Запровадили режим плаваючого валютного курсу [4].

Деномінація в 1996 році проводилась на неконфіскаційній основі з єдиним рівнем обміну – 100 000 українських карбованців за 1 гривню. Заходи з деномінації національної валюти виявились успішними, вдалось утримати стабільність на грошовому, валютному та споживчому ринках. Після проведення грошової реформи активно проводились заходи по залученню коштів населення на депозити в комерційних банках.

Третій етап реалізації політики в грошово-кредитній сфері (2000р. – і по сьогодні) характеризується переходом української економіки у фазу зростання.

Основою для такого переходу стала лібералізація монетарної політики Національного банку. Грошово-кредитна політика максимально реалізовувала свої функції щодо утримання курсу гривні на стабільному рівні до моменту настання світової фінансової кризи 2008 року. Піком зростання процентних ставок в Україні був саме післякризовий період в економіці.

Слід відмітити збільшення обсягу готівкових коштів в обігу поза депозитними корпораціями (агрегат М0) за п'ять останніх років практично втричі. Така тенденція поширилась й на інші агрегати, похідні від агрегату М0. Обсяг офіційних резервних активів Національного банку в гривневому еквіваленті (по курсу НБУ – 798,50 за 100 дол. США) на кінець 2010 року на 22,3% більший за обсяг грошової бази та в 1,5 рази перевищує загальний обсяг готівкових коштів. Таким чином, виникає ситуація, коли розширення грошової пропозиції відбувається не за рахунок внутрішніх активів (кредитів комерційних банків та ін.), а за рахунок зростання обсягів офіційних резервних активів НБУ. Дана ситуація передбачає використання вдалого синтезу трьох режимів грошово-кредитної політики: валютного таргетування, монетарного таргетування, інфляційного таргетування..

Сьогодні банківська система повинна успішно завершити етап реструктуризації. Тому уряду країни необхідно створювати всі передумови для стабілізації ситуації в банківській сфері та наближенні її до докризового стану.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про основні напрямки діяльності Національного банку України на період до запровадження національної валюти” від 11 травня 1992 року.
2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про реформу грошової системи України” від 8 листопада 1992 року.
3. Указ Президента України “Про реформу грошової системи України” від 7 листопада 1992 року.
4. Гребеник Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної політики в Україні / Н. Гребеник // Вісник НБУ. – 2007. – №5. – С. 12-22.